

IEVADRAKSTS

2006. gada 3. augusta sanāksmē Padome nolēma paaugstināt minimālo pieteikuma procentu likmi Eurosistēmas galvenajām refinansēšanas operācijām par 25 bāzes punktiem (līdz 3.0%). Arī aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likme tika paaugstināta par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 4.0% un 2.0%). Šis lēmums atspoguļo augšupvērstos cenu stabilitātes riskus vidējā termiņā, ko Padome konstatējusi, veicot tautsaimniecības un monetāro analīzi. Šis lēmums palīdzēs nodrošināt, lai vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas euro zonā tiktu stingri noturētas cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Šāda inflācijas gaidu noturēšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika varētu sniegt ilgstošu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un darba vietu radīšanā euro zonā. Arī pēc šā pieauguma ECB galvenās procentu likmes joprojām ir zemas gan nominālajā, gan reālajā izteiksmē, monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugums ir spēcīgs un visi ticamie rādītāji liecina, ka likviditāte euro zonā ir augsta. Tāpēc ECB monetārā politika joprojām ir labvēlīga. Ja apstiprināsies Padomes pieņēmumi un bāzes scenārijs, no labvēlīgās monetārās politikas pakāpeniski būs jāatkāpjas. Ņemot vērā minēto, Padome arī turpmāk ļoti rūpīgi sekos visām norisēm, lai vidējā un ilgākā termiņā nodrošinātu cenu stabilitāti.

Svarīgākie ekonomiskās aktivitātes rādītāji, kas kļuvuši pieejami kopš jūlija sākuma, pamatā apstiprina Padomes bāzes scenāriju attiecībā uz tautsaimniecības izaugsmi euro zonā. *Eurostat* otrais datu publicējums liecināja, ka 2006. gada 1. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni reālais IKP pieauga par 0.6%. Ekonomiskā aktivitāte arvien plašāk balstās uz iekšzemes pieprasījumu. Turklāt pieejamā informācija par ekonomisko aktivitāti 2. ceturksnī (piemēram, dažādi konfidences apsekojumi un mēneša rādītāji) apstiprina viedokli, ka tautsaimniecības izaugsme turpinājusies stabilā tempā. Arī līdz šim pieejamā apsekojumu informācija par 3. ceturksni atbilst Padomes bāzes scenārijam.

Runājot par tālāku nākotni, pastāv nosacījumi, lai reālais IKP euro zonā pieaugtu tempā, kas aptuveni atbilst potenciālajam tempam, kā prognozēja Eurosistēmas speciālisti jūnijā. Euro zonas nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu tautsaimniecības izaugsme joprojām veicina euro zonas eksportu. Gaidāms, ka ieguldījumu apjoma kāpumu arī turpmāk pozitīvi ietekmēs labvēlīgie finansēšanas nosacījumi, uzņēmumu bilanču pārstrukturēšana, augoša peļņa un efektivitātes kāpums. Patēriņa pieaugumam laika gaitā vajadzētu

pakāpeniski nostiprināties atbilstoši nodarbinātības kāpuma dinamikai un attiecīgi arī reāli rīcībā esošo ienākumu pārmaiņām. Šāda pamatā labvēlīga euro zonas ekonomiskās aktivitātes perspektīva atspoguļota arī starptautisko organizāciju un privātā sektora iestāžu prognozēs.

Riski, kas apdraud tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu, īsākā termiņā kopumā ir līdzsvaroti, lai gan pēdējā laikā vērojama ģeopolitiskais saspīlējums un tā ietekme uz tirgiem ir savlaicīgs atgādinājums par neskaidrībām, ar kurām saskaras Padome. Vidējā un ilgākā termiņā vērojami lejupvērsti riski. Tie saistīti galvenokārt ar turpmāka naftas cenu kāpuma iespēju, globālās nesabalansētības nevienmērīgu izlīdzināšanos un protekcionisma spiedienu, īpaši pēc Dohas tirdzniecības sarunu raunda pārtraukšanas.

Cenu dinamikas jomā saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi SPCI gada inflācija 2006. gada jūlijā, tāpat kā jūnijā un maijā, bija 2.5%. Inflācija 2006. gada 2. pusgadā un tās 2007. gada vidējais rādītājs, visticamāk, saglabāsies virs 2%. Tās precīzu līmeni lielā mērā noteiks enerģijas cenu attīstība nākotnē. Lai gan gaidāms, ka arī 2007. gadā darbaspēka izmaksu pārmaiņas euro zonā būs mērenas (atspoguļojot arī globālās konkurences spiedienu, īpaši apstrādes rūpniecībā), gaidāms, ka iepriekšējā naftas cenu kāpuma netiešajai ietekmei un jau publiskotajām netiešo nodokļu pārmaiņām būs būtiska augšupvērstā ietekme uz inflāciju nākamajā gadā. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai sociālie partneri turpinātu pildīt savas saistības.

Cenu attīstības perspektīvas riski palielinājušies. Tie ietver turpmāku naftas cenu pieaugumu, spēcīgāku iepriekšējā naftas cenu kāpuma ietekmi uz patēriņa cenām, nekā pašlaik paredzēts, administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu papildu kāpumu un – plašākā skatījumā – krasākas darba samaksas un cenu pārmaiņas, nekā gaidīts, sakarā ar iepriekšējā naftas cenu kāpuma netiešo ietekmi, pakāpeniski uzlabojoties darba tirgus apstākļiem.

Attiecībā uz inflācijas perspektīvām vidējā un ilgākā termiņā monetārā analīze apstiprina Padomes novērtējumu, ka dominē augšupvērsti cenu stabilitātes riski. Lai gan dati par 2006. gada jūniju rāda, ka M3 gada pieauguma temps nedaudz samazinājies, šīs jaunākās norises joprojām atbilst pamatā esošā monetārās ekspansijas tempa stabila pieauguma tendencei, kas vērojama kopš 2004. gada vidus. Zemā procentu likmju līmeņa stimulējošā

ietekme euro zonā ir bijis svarīgs faktors, kas noteicis monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieauguma tendences nostiprināšanos pēdējos ceturkšņos.

Runājot par M3 atbilstošajiem bilances posteņiem, privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma kāpums joprojām ir galvenais monetārās dinamikas virzītājfaktors. Aplūkojot gada datus, privātajam sektoram kopumā izsniegto aizdevumu pieauguma temps pēdējos mēnešos joprojām rakstāms ar divciparu skaitli un strauji pieaudzis gan mājsaimniecību, gan nefinanšu sabiedrību aizņēmumu apjoms. Spēcīgās mājsaimniecību kredītēšanas turpināšanās joprojām skaidrojama īpaši ar aizņemšanos mājokļa iegādei. Dinamiskais monetāro rādītāju un kredītu atlikuma kāpums jau tā augstas likviditātes apstākļos norāda uz augošiem augšupvērstiem cenu stabilitātes riskiem vidējā un ilgākā termiņā. Tāpēc rūpīgi jāseko monetārajām norisēm, īpaši ņemot vērā spēcīgo mājokļu tirgu dinamiku.

Apkopojot sacīto, gaidāms, ka 2006. un 2007. gadā saglabāsies augsta gada inflācija (vidēji virs 2%) un ar šo perspektīvu saistīti augšupvērsti riski. Ņemot vērā monetāro rādītāju un kredītu atlikuma spēcīgo pieaugumu augstas likviditātes apstākļos, tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes rezultātu salīdzinājums apstiprina, ka vidējā termiņā dominē augšupvērsti cenu stabilitātes riski. Tāpēc bija nepieciešams vēlreiz koriģēt procentu likmes. Laikus rīkojoties, Padome palīdzējusi panākt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidu nostiprināšanos cenu stabilitātei atbilstošā līmenī, tādējādi sniedzot ilgstošu ieguldījumu stabilā tautsaimniecības izaugsmē un darba vietu radīšanā. Ievērojot to, ka ECB monetārā politika joprojām ir labvēlīga, nākotnē, ja Padomes pieņēmumi un bāzes scenārijs apstiprināsies, būs nepieciešama pakāpeniska atkāpšanās no labvēlīgās monetārās politikas. Padome turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm, lai neļautu īstenoties cenu stabilitātes riskiem.

Attiecībā uz fiskālo politiku, ņemot vērā tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu, ir ļoti svarīgi, lai euro zonas valstu valdības izvairītos no procikliskas politikas un paātrinātu fiskālās konsolidācijas tempu. Tā kā budžeta mērķi šajā gadā nav īpaši vērienīgi, ir sevišķi svarīgi, lai stingri tiktu īstenoti plāni izdevumu jomā, un jebkuri neplānoti papildu ieņēmumi vislabāk izmantojami deficīta samazināšanai. Pēc šādas piesardzīgas politikas īstenošanas šā gada atlikušajos mēnešos vidējā termiņā fiskālajai politikai jākoncentrējas uz valsts finanšu nesabalansētības pamatā esošo faktoru novēršanu. Euro zonas valstu valdībām, no kurām daudzas pašlaik beidz 2007. gada budžeta plānu sagatavošanu, pilnībā vajadzētu izmantot ekonomiskās vides priekšrocības un īstenot strukturālos

pārkārtojumus, kas nepieciešami pārmērīga budžeta deficīta novēršanai ilgtermiņā, lai tās spētu ātri sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķus, tādējādi sagatavojot valsts finanses akūtajām demogrāfiskajām problēmām, kas tām jārisina.

Attiecībā uz strukturālajām reformām Eiropas nākotnes vārdā ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt pilnībā funkcionējošu iekšējo tirgu, radot apstākļus brīvai darbaspēka un kapitāla plūsmai un brīvai preču un pakalpojumu tirdzniecībai. Atlikušo barjeru likvidēšana ES būs iedarbīgs līdzeklis ražošanas faktoru efektīvas izvietošanas, kā arī dziļākas tautsaimniecības un finanšu integrācijas veicināšanai. Tas savukārt ļautu ES īstenot ievērojamo produkcijas izlaides kāpuma un nodarbinātības pieauguma potenciālu un vairo spēju pretoties satricinājumiem. Vienotā tirgus iespēju izmantošana palīdzēs nodrošināt Eiropas pilsoņu labklājību. Tām dalībvalstīm, kas izpildījušas Līgumā noteiktos konverģences kritērijus un pievienojušās euro zonai, ievērojamās iekšējā tirgus priekšrocības vēl vairāk nostiprina vienotā valūta, kas nodrošina uzticamus monetārās politikas un cenu stabilitātes pamatprincipus euro zonai raksturīgajā vidē, kur nav valūtas kursu nenoteiktības, ir zemas ilgtermiņa procentu likmes, cenu un izmaksu caurredzamība, mazākas darījumu un informācijas izmaksas un spēcīgāks nodrošinājums pret ekonomisko un finansiālo nestabilitāti.

Šajā ziņā euro zonas tālākā paplašināšanās 2007. gada 1. janvārī, kad tai pievienosies Slovēnija, kļūs par jaunu vēsturisku pagrieziena punktu. Lai pilnībā izmantotu euro priekšrocības un radītu apstākļus pielāgošanas mehānismu efektīvai darbībai paplašinātajā valūtas zonā, būs nepieciešams panākt pilnīgu Slovēnijas integrāciju Ekonomikas un monetārajā savienībā, kas nosaka visu palikušo barjeru likvidēšanu, t.sk. saistībā ar darbaspēka mobilitāti. Atvērti, konkurētspējīgi un elastīgi tirgi patiešām ir īpaši svarīgi euro zonas tautsaimniecības funkcionēšanai un vienotās monetārās politikas raitai īstenošanai. Padome no savas puses veikusi visus nepieciešamos sagatavošanās darbus, lai *Banka Slovenije* varētu kļūt par Eurosistēmas neatņemamu daļu.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā atspoguļoti jaunākie notikumi saistībā ar sektoru ieguldījumu euro zonas kopējās monetārajās norisēs un analizēts, kā majsaimniecību, nefinanšu sabiedrību un nemonetāro finanšu iestāžu sektoros var atšķirties naudas pieprasījumu noteicošie motīvi. Otrajā rakstā apskatīts, kā euro zonā attīstījušās liela apjoma maksājumu sistēmas, kas ir ārkārtīgi svarīgas finanšu tirgu pareizai funkcionēšanai un – plašākā nozīmē – valūtas stabilitātei.